

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه: معتمددار،
محمد حسین، ۱۳۴۲
عنوان و نام پدیدآور: پیامبری که سلمان
شناخت / محمد حسین معتمددار.
مشخصات نشر: تهران : نشر طراوی،
۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری: ۱۷ ص.
شابک: 978-602-6699-97-1 ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت : کتابنامه؛ ۵۰۸.
موضوع: سلمان فارسی، ق. ۶ -- سرگذشتنامہ
موضوع: Muhammad, Prophet, d. ۶۳۲
Companions Biography
رده بندی کنگره:
BPV/942/
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۲۰۵۹

پیامبری که سلمان شناخت

پیامبرِ
کے
سلمان
شناخت

محمد حسین معتمد راد

۹

مَقْدَمَه

۱۳

وِلَادَتِ سَلْمَانِ

۱۷

شِنَاسَنَامَه
سَلْمَانِ

۲۱

کَرِایشِ سَلْمَانِ
بِه مَسِیحِیتِ

۳۱

آزادیِ سَلْمَانِ

۳۷

کَرِایشِ سَلْمَانِ
بِه اِسْلَامِ

۴۵

مُبَارَزَه بَا تَبَعِیضِ
نِزادیِ

۵۳

طَرَحِ نِظَامِ
سَلْمَانِ

۵۹

سَلْمَانِ وَ وَاَقِعَه
سَقِیْفَه

۶۵

سَلْمَانِ دَرِ
دُورَانِ خُلَفَا

۷۷

سَابِقَه سَلْمَانِ دَرِ
قُرْآنِ

۸۹

سَلُوکِ سَلْمَانِ

۹۷

دِیدِ گَاهَا
دِرِیَارَه سَلْمَانِ

۱۰۳

وَفَاتِ سَلْمَانِ

۱۰۹

فَهْرَسْتِ مَنَابِعِ

تقدیم به:
روح بلند پدر و مادر عزیزم
که همواره به یادشان هستم.

پیشگفتار

علاقه‌مندان به تاریخ - خصوصاً تاریخ اسلام - اگر ماجرای جنگ احزاب را از نظر گذرانده باشند، بی‌تردید از نقش سلمان، صحابه جلیل‌القدر پیامبر ﷺ در حفر خندق آگاهی یافته‌اند. در غزوۀ احزاب، قریش بسیاری از گروه‌های عرب را برضد پیامبر ﷺ و یاران اندکش، در مدینه هم‌داستان کرده بود. آیین تازه‌ای که پیامبر ﷺ آورده بود، لرزشی در قبائل عرب افکنده بود و عرب، با لشکری انبوه آمده بود تا به این غائله و به این داستان پایان دهد؛ اما ناباورانه، با پدیده‌ای شگفت روبه‌رو شده بود، که تا آن روز نمی‌شناخت و نمی‌دانست با آن چه باید بکند. پیش رفتن ناممکن بود و بازگشتن به منزله هزینۀ سنگین از آبرو و تعصب عربی بود.

این فن تازه و حیرت‌آور، نه تنها آن‌روز، در نیروی عرب کارگر افتاد و هم‌بستگی آن‌ها را از هم گسست و آن‌ها را از پیش رفتن بازداشت، بلکه هرگونه فرصت هم‌دلی و همراهی در آینده را هم از آنان بازستاند و دیگر هرگز چنین گروهی علیه پیامبر ﷺ و یارانش شکل نگرفت.

این همه از برکت پیشنهاد مردی بود که به دنبال یافتن حق و به دنبال یافتن خدا، از خانه و کاشانه خود بریده بود و در کنار آخرین فرستاده خدا آرام و قرار گرفته بود. البته ناگفته نباید گذاشت که ضربه تاریخی دلاور محبوب او علی ﷺ بر پیکر پهلوان عرب، عمرو عبدود نیز در تمام کردن کار، سخت مؤثر بود.

باری، دوران جوانی سلمان را می‌توان سخت‌ترین دوران زندگی او شمرد. تعصبات پدر او بر آیین زردشتی، سلمان را واداشته بود که باورها و اندیشه‌هایش را از پدر پنهان دارد و چون ناچار آن را آشکار ساخت، پدرش و بستگانش آن را برنفتافتند و با حبس در خانه، پاسخش را دادند. ناگزیر از زادگاهش متواری شد و دل به آوارگی سپرد. از شهری به شهر دیگر رفت و حتی تن به رنج بردگی داد. خریدنش و فروختنش؛ اما این رنج‌ها در برابر حقیقتی که او در پی‌اش بود، هیچ می‌نمود.

در این سیرو سفر، به آیین آسمانی مسیح گرایش یافت؛ زیرا خدای مسیح

را به خدای مهربانی که در دل تصور می‌کرد، شبیه‌تر می‌دید. اما هنوز آرام و قرار نداشت. راهبان مسیحی به او گفته بودند که خداوند هنوز آخرین پیام‌آور خود را نفرستاده و آخرین شاهکار خود را ننموده است. بنابراین پیوسته در جست‌وجوی این چشمه جوشان و زلال بود تا تشنگی خود را فرونشاند.

از آنجا که موضوع پایان نامه کارشناسی ارشدم، بررسی تطبیقی رویکرد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در جنگ احزاب و صلح حدیبیه بود، و در جریان این کار پژوهشی، به شخصیت بزرگ سلمان بیشتر پی بردم، لذا تصمیم گرفتم تا کتابچه کوچکی را، درباره او، برای مشتاقانی که حوصله پژوهش‌های پیچیده را ندارند، با نثری ساده و روان به رشته تحریر درآورم.

اطلاعات این کتاب فقط به نقش سلمان در جنگ احزاب محدود نمی‌شود. در این نوشته، دوران کودکی و نوجوانی سلمان، هنگامی که نام‌روزیه داشت؛ سفر دشوار او برای یافتن حقیقت و رسیدن به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و یافتن نام با اسمای سلمان و نیز خدمات او پس از پیامبر صلی الله علیه و آله و در زمانه زمامداری خلفای راشدین نیز مورد مطالعه و مرور قرار گرفته است.

ناگفته نماند که رابطه سلمان و پیامبر صلی الله علیه و آله نیز رابطه‌ای خاص و نادر بود که شاید تعداد اندکی از یاران از چنین ارتباطی برخوردار بودند. سلمان در سلک یاران پیامبر صلی الله علیه و آله، فقط یک طراح نظامی نبود. رازهایی که بین او و پیامبر صلی الله علیه و آله گذشته است و برخی از سخنانی که به روایت درآمده است، نشان می‌دهد که چه اندیشه‌های سترگی در ذهن سلمان نقش بسته بود که به زبان او نیامده است. در پایان بر خود لازم می‌دانم از عزیزانی که مرا در آماده‌سازی این اثر یاری کردند، علی‌الخصوص آقایان کاظم طلایی که زحمت چاپ و نشر این اثر را پذیرفتند، بهروز رضایی که ویراستاری متن کتاب را تقبل نمودند، سعید دین‌پناه، طراح کتاب را به عهده گرفتند، و نیز همکارم سرکار خانم الهام الیکایی که زحمت حروف‌چینی آن را تقبل نمودند، تشکر و قدردانی نمایم.

مقدمه

«جی» از شهرهای نزدیک اصفهان و مشهور است که محل تولد سلمان فارسی، صحابه بزرگ پیامبر اسلام ﷺ است. کسی که بعد از سفرهای بسیار و پس از تحقیق و جست و جوی فراوان اسلام را دریافت و آن را پذیرفت. نام او روزه بود، ولی پس از آن که مسلمان شد، پیامبر ﷺ او را سلمان نامید.

سلمان را انسانی پاک سرشت و مخلص دانسته اند. آموخته های دوران کودکی و نوجوانی اش او را به سمت آیین های متفاوت کشاند. او که نمی خواست اندرزها و اندیشه های پدرش را که برخاسته از آیین زردشت بود، کورکورانه بپذیرد، ناگزیر در پی گم شده خود، راه سرزمین های دیگر را در پیش گرفت. با کاروان ها همراه شد و از شهری به شهری رفت و مردمان بسیاری را دید و در مسیر این جست و جو، حتی او را به بردگی گرفتند. در این سیروسفر با آیین آسمانی مسیح نیز آشنا شد؛

اما چون روح جست و جوگری همواره در پی کشف حقیقت بود، به آن دل نبست و در نهایت، خلوص و نیت پاکش، موجب هدایتش شد. او از هر فرصتی استفاده کرد تا پاسخی برای پرسش‌های خود بیابد و جان بی‌قرارش را آرامش بخشد. اگر در نوجوانی نیز آیین و رسم زردشتی را پذیرفته بود، در باطن به دلخواهش نرسیده بود و حقیقت دیگری را می‌جست. حقیقتی که به خاطر آن رنج سفری پر مشقت و دراز را تحمل کرد. سرانجام، قدم به سرزمینی گذاشت که دایره دعوت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بود؛ وی به جست و جوی محمد صلی الله علیه و آله پرداخت که شنیده بود فرستاده خداست و می‌خواست نشانه‌های پیامبری را در او بجوید.

چنین بود که روزبه، رسول خدا صلی الله علیه و آله را در مدینه ملاقات کرد و گمشده خود را در وجود او یافت و با ایمان به آیین آسمانی او، به مطلوب خود رسید. پیامبر صلی الله علیه و آله پس از شنیدن شرح اشتیاق روزبه و رنج‌هایش، او را در آغوش پرمهر خود گرفت و آزادش کرد و وی را «سلمان» نامید.

سلمان از جمله مردان شرایط سخت روزگار بود، او با دوران‌دیشی و تفکراتش، هم سبب نجات خود شد و هم اسلام را در شرایط سخت هجوم دشمنان یاری کرد. اندیشه‌های او در جنگ خندق راهگشایی قوی بود. پیامبر صلی الله علیه و آله رأی او را پذیرفت و با این تدبیر، لشکر ده هزار نفری کفار و قریش که در رأس آن ابوسفیان بود، به عقب‌نشینی تن داد.

سلوک و اندیشه‌های رسول اکرم صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام، نشانه‌هایی از حقیقت بود که سلمان در کسب آن تلاش زیادی کرد و به آن دل بسته بود. این علایق و وابستگی‌ها به قدری بود که او را به پرسش و پاسخ وامی‌داشت. گفته‌اند که او نسبت به پیامبر صلی الله علیه و آله کثیرالسؤال بود؛ به ایمان و کفر افراد پی می‌برد؛ انسانی خیر، فاضل، دانشمند و زاهد بود و به زندگی سخت و مشقت‌بار تن می‌داد؛ یکی از معترضان جریان سقیفه

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۲۳؛ بحار الانوار، ج ۲۲، ص ۳۶۶.

۲. سلمان فارسی (عاملی)، ص ۳۲.